Vraag nr. 195
van 13 mei 2005
van mevrouw TREES MERCKX-VAN GOEY

Hygiëne op school – Maatregelen

Uit een recent onderzoek door het onderwijstijdschrift Klasse blijkt dat heel wat jongeren vinden dat de hygiëne op school een stuk beter kan. Met een score van 5,4 op 10 bij de jongere tieners en 5,3 bij de categorie van 14- tot 18-jarigen lijk het erop dat jongeren hun school allesbehalve netjes vinden.

De kritiek lijkt niet helemaal onterecht. Uit een enquête in zes West-Europese landen bleek vijfjaar geleden dat de Belgische toiletten het slechtst scoren. Niet alleen zijn er minder toiletten per 100 leerlingen (6,8) in vergelijking met bijvoorbeeld Frankrijk en Denemarken, waar ze er meer dan 10 per 100 leerlingen hebben. Ons land scoort wel het allerlaagst wat het aantal beschikbare wastafels betreft. In een vijfde van onze scholen is er geen enkele voorziening om je handen degelijk te wassen. In scholen waar het wel kan, ontbreekt vaak de handdoek of de zeep.

Vieze toiletten zijn zeker geen algemeen probleem en verschillen ongetwijfeld sterk van school tot school. Maar voor schooltoiletten gelden zeker een aantal minimumvereisten van hygiëne en privacy.

De middelbareschoolstudenten klagen het meest over de netheid van de toiletten. Zij ervaren die meer dan vaak als vuil en verouderd. Dat een gebrekkige hygiëne of de ervaring van een gebrekkige hygiëne kan leiden tot grote blaasproblemen is niet nieuw. Heel wat jongeren weigeren gebruik te maken van het schoolsanitair. Vooral meisjes hebben het blijkbaar erg moeilijk met de onhygiënische toiletten. Een beduidend aantal meisjes wil of kan geen geregeld gebruikmaken van de schooltoiletten omdat ze onvoldoende hygiënisch zijn wegens gebrek aan voldoende onderhoud.

Die situatie zou leiden tot het te lang ophouden van de urine waardoor zich lichamelijke klachten voordoen die bovendien op termijn (kunnen) resulteren in blijvende klachten en medische problemen eigen aan vrouwen.

1. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat jongeren vaak niet te spreken zijn over de hygiëne op school. Niet alleen het nieuwste Klasse-onderzoek toont dat aan, ook rondvragen van het Kinderrechtencommissariaat, ideeënbussen op school en vergaderingen van oudervereningingen geven het fenomeen aan.

   De minister is op de hoogte van de problematiek.

   Wat tonen de inspectieverslagen terzake aan?

   Heeft de minister al maatregelen genomen en/of plant hij nog maatregelen terzake?

2. De onderwijsinspectie heeft de taak toe te kijken op de hygiëne in scholen. Wat zijn hun bevindingen van de laatste jaren?

   Werd er al op basis van een slechte hygiëne ongunstig geadviseerd inzake erkenning? In hoeveel gevallen? In welke scholen?

   Worden die scholen verder opgevolgd en begeleid? Op welke manier gebeurt dat?

3. Worden de voorwaarden voor de hygiëne op school nog verstrengd? Bestaan er lijsten met minimumvoorwaarden voor de hygiëne in de scholen?

4. Welke inspanningen worden geleverd door het departement Onderwijs om het aantal toiletten per 100 leerlingen en het aantal wastafels in onze Vlaamse scholen te verhogen?

5. Zijn er gegevens bekend over de omvang van het probleem, inclusief van de medische gevolgen op middellange en lange termijn?

Antwoord

De recente publicatie van een eigen onderzoek van het onderwijsblad Klasse heeft op veel belangstelling kunnen rekenen vanwege de andere media. Daardoor wordt een bepaald beeld versterkt m.b.t. de omstandigheden waarin het onderwijs wordt georganiseerd. Ik zou zo'n veralgemenend beeld toch met de nodige voorzichtigheid benaderen. Uiteraard wil ik de objectieve gegevens over de hygiëne op school niet in twijfel trekken. Maar we moeten ons er ook voor hoeden het beeld van een zwaar deficitair beleid van scholen op het vlak van hygiëne ongenuanceerd de wereld in de sturen. In

die zin bieden de nu gestelde vragen mij de kans om de draagwijdte van de problemen in een zakelijker context te plaatsen.

1. Wat de kennis van de problematiek betreft, kan ik de vraagsteller positief antwoorden. De problematiek van hygiëne, veiligheid en welzijn is immers gekoppeld aan de voorwaarden voor erkenning, opname in financiering en of subsidiëring.

   Aanvullend kan ik er m.b.t. het basisonderwijs op wijzen dat de verwijzing naar klachten van jongeren en van ouders over de hygiëne op school niet zo duidelijk is als wat gesuggereerd wordt. Slechts uitzonderlijk zijn hierover meldingen gemaakt in de inspectieverslagen. Uit die verslagen blijkt overigens ook dat tal van scholen ook gerichte initiatieven nemen met het oog op een beheersing van de problematiek. In sommige scholen werkt men bijv. met ideeënbussen waardoor de inbreng vanwege leerlingen of ouders meer kansen krijgt. Daarnaast groeit het aantal scholen dat werk maakt van een tevredenheidsonderzoek bij ouders . Uit die onderzoeken blijkt eerder uitzonderlijk dat de ouders niet tevreden zijn over de hygiëne op school.

2. M.b.t. de rol van de inspectie wens ik vooraf het volgende te stellen. De inspectie heeft m.i. een signaalfunctie voor de scholen in het kader van een dynamisch risicobeheersingsbeleid. Zij steunt daarbij op artikel 7 § 4 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 2 februari 1999 dat stelt: '*De inspectie zal een marginale controle uitoefenen op de voorwaarden inzake hygiene, veiligheid en bewoonbaarheid. Tevens zal zij onderzoeken of de materieel bevoegde overheden geen tekortkomingen hebben vastgesteld en of alle wettelijk vereiste veiligheidsattesten zijn afgeleverd.*' Voor de controle van de sanitaire voorzieningen steunt de inspectie op de ARAB-reglementering (art. 94) en op het KB van 16.02.1982, art. 93 en 97. Voor de bestaande infrastructurele voorzieningen (lokalen, ruimtes, onderhoud) is er geen regelgeving voor het onderwijs. Specifieke normen zijn alleen bekend voor nieuwbouw (cfr. de diensten voor infrastructuurwerken van het gesubsidieerd onderwijs en van de RAGO).

   Gezien de eigenheid van de leerlingen in het basisonderwijs is de controle voor wat betreft het sanitair in de basisscholen door de inspectie vrij genuanceerd uitgewerkt. Zo hanteert de inspectie voor wat dit aspect betreft een controlelijst van tien punten m.b.t. de ligging van de toiletruimtes, de aangepastheid aan de leerlingengroep en het aantal, de verluchting, de toegankelijkheid voor gehandicapte leerlingen, de functionele en hygiënische inrichting.

   Jaarlijks inventariseert de inspectie haar vaststellingen (adviezen) m.b.t. deze aspecten over de hygiëne op school. In de laatst gepubliceerde 'Onderwijsspiegel' is de informatie over de schooldoorlichtingen van het schooljaar 2003-2004 opgenomen.

   Voor het basisonderwijs kregen 150 van de 370 doorgelichte scholen (40,5 %) een advies beperkt in de tijd. In % van deze 150 scholen waren er tekorten op het vlak van het risicobeheersingebeleid. In de periode 2000-2003 werd voor 60% van de scholen een advies beperkt in de tijd geformuleerd. Bij deze gegevens wil ik wel opmerken dat de hygiëne op school maar één element is in een bredere indicator nl. "hygiene, gezondheid en milieuzorg". Bij de kwantitatieve verwerking van de gegevens van de schooldoorlichtingen is de specifieke opsplitsing niet gemaakt zodat geen gedetailleerde informatie hieromtrent beschikbaar is.

   Voor het secundair onderwijs kunnen de cijfers m.b.t. de uitgebrachte adviezen genuanceerd worden. M.b.t. de sanitaire installaties waren er in het schooljaar 2003-2004 21 scholen die bij doorlichting niet in orde bleken. Dat vertegenwoordigt tegenover het totaal aantal doorgelichte scholen 26 %. Datzelfde percentage werd ook benaderd de voorgaande doorlichtingsjaren (bijv. in 2002-2003 betrof het 30 % van de scholen, maar in 2001-2002 ging het dan weer over 26 % van de scholen).

   Inzake voedingsmiddelenhygiëne bleken in 2003-2004 5 % van de doorgelichte scholen niet te beantwoorden aan de vereiste normen. En inzake EHBO bleek dat 22.5% van de scholen, die dat jaar waren doorgelicht, niet voldoende in orde waren.

   M.b.t. de rol van de inspectie kan ik tenslotte nog stellen dat door het gebruik van de controlelijst 'Veiligheid en welzijn op school' (een lijst die de scholen ook als een element van zelfcon-

trole kunnen gebruiken) de inspectiecontrole meer diepgaand gebeurt.

3. De voorwaarden voor de hygiëne op school worden niet verstrengd (vermits ook de regelgeving in die zin niet wordt aangepast). Door echter stipter de elementen van hygiëne te controleren en door bovendien de aandacht te richten op de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen en hun veiligheidsbeleid (cfr. elementen van 'de organisatie van het veiligheidsbeleid' in de controlelijst) wordt een positief effect bereikt.

   Bij vraag 2 gaf ik reeds aan dat de inspectie gebruik maakt van een genuanceerde controlelijst die de minimumvoorwaarden voor de hygiene in de scholen weergeeft.

4. Inspanningen om het aantal toiletten per 100 leerlingen en het aantal wastafels in onze Vlaamse scholen te verhogen moeten door de scholen zelf geleverd worden. Door als overheid op te treden wanneer scholen niet voldoen aan de vermelde voorwaarden dragen we bij tot een systematische verbetering van de toestand. Dergelijke scholen krijgen immers van de inspectie een advies dat het schoolbestuur ertoe verplicht binnen een uitdrukkelijk vermelde periode (maximaal 3 schooljaren) het tekort op dat vlak weg te werken.

5. Er zijn geen gegevens bekend over eventuele medische gevolgen van het probleem.